

37 Grad - Intrigerende Duitse documentaires bij Teleac

37 Grad bestaat uit intrigerende documentaires van ZDF over mensen en thema's die in de belangstelling staan. Zo gaat de aflevering 'Psychokrieg im Klassenzimmer' over agressie in de klas en de verregaande persoonlijke gevolgen daarvan voor de slachtoffers van de pesterijen. Ook de overige thema's sluiten aan bij de belevingswereld van de leerlingen:

- *Hallo Herr Doktor*: een beeld van het leven in een huisartsenpraktijk op het platteland
- *Reingetappt – Mit 18 in der Schuldenfalle*: portret van vier jongeren met schulden
- *Mein Haus, meine Kinder, mein Traum*: bijzondere reünie van een Oostduitse schoolklas (uitzendingen)

De afleveringen plaatsen stuk voor stuk de Duitse taal in een maatschappelijke context. Ze zijn samen met het begeleidend materiaal bestelbaar bij Teleac, tegen kostprijs.

Begeleidend materiaal

Alle programma's zijn geproduceerd door ZDF en gedidactiseerd door Schooltv. De serie wordt begeleid door een docentenhandleiding met kopieerbare werkbladen en extra materiaal op www.schooltv.nl/37grad. Drie bijbehorende gratis talenquests op www.eigenwijzer.nl diepen de thema's pesten, financiële schulden en leven in de DDR verder uit.

Doelstellingen van het pakket

Uiteraard is de eerste doelstelling van het pakket de ondersteuning en verdere ontwikkeling van de luister- en kijkvaardigheid. Omdat onderzoek heeft uitgewezen dat een uitgebreide verwerking van wat leerlingen gehoord en gezien hebben tot een bewustere luisterhouding kan leiden en daardoor de luistervaardigheid ten goede komt, komen rond de aangeboden documentaires ook de lees-, spreek-, en schrijfvaardigheid aan de orde. Daarnaast beogen we met deze opzet vorm te geven aan het inzicht, dat het geïntegreerd werken rond alle vier vaardigheden het taalleerproces sterk ondersteunt. Hieronder lichten wij dat verder toe.

Luistervaardigheid

Bij de constructie van de luister- en de kijk-/luisteropdrachten wordt bewust gekeken naar verschillende luisterdoelen. Deze worden dan ook zo veel mogelijk in de opdrachten verwerkt.

De zes voornaamste luisterdoelen zijn:

1. *Globaal luisteren*; de luisteraar moet de grote lijn kunnen volgen en identificeren en kunnen aangeven wat de essentie van een gehoorde tekst is.
2. *Selectief luisteren*; de luisteraar moet in staat zijn, om voor hem relevante informatie uit een gehoorde tekst te halen, waarbij niet-relevante informatie a.h.w. wordt weggefilterd.
3. *Detail-luisteren*; de luisteraar moet in staat zijn, om detail-informatie uit een tekst te begrijpen.
4. *Voorspellend luisteren*; de luisteraar moet in staat zijn, om op grond van het gehoorde relevante voorspellingen over het verdere verloop van de tekst doen;
5. *Achterhalen van de sprekersintentie*; de luisteraar moet in staat zijn om te bepalen of er sprake is van bijvoorbeeld een informerende, een persuasieve of opiniërende tekst.
6. *Note-taking*; de luisteraar moet tijdens het luisteren relevante (hoofd-)punten kunnen noteren, waardoor hij in staat is de tekst in hoofdlijnen te reconstrueren.

Bij de verschillende opdrachten zal steeds worden aangegeven aan welk(e) luisterdoelen wordt gewerkt. Daarnaast kan men steeds als gebruiker kiezen aan welke doelen men per film wil werken.

Leesvaardigheid

Op video wordt steeds een korte leestekst aangeboden. Die heeft direct met de inhoud van de film te maken en bij de opdrachten wordt steeds een koppeling gelegd tussen de inhoud van de film en de tekst. Ook in de talenquests die in relatie met de verschillende documentaires zijn ontwikkeld, zal de leerlingen verschillende leestaken uit moeten voeren. Verdere informatie is te vinden onder het kopje 'Talenquests'.

Spreekvaardigheid en schrijfvaardigheid

Er bestaan veel mogelijkheden voor vervolgoopdrachten bij de vijf documentaires. Hieronder staat een serie voorbeelden waarvan er een aantal in het opdrachtenmateriaal te vinden zijn. Aan de hand van de onderstaande voorbeelden kunt u echter ook andere, eigen opdrachten bedenken en uitwerken.

- *een rollenspel*; een werkvorm die bij alle documentaires gebruikt kan worden. Men vraagt de leerlingen zich in te leven in en zich (schriftelijk) voor te bereiden op een rol die men in een gesprek te spelen heeft. Bijvoorbeeld: een terugblik op de schooltijd in *Mein Haus – meine Kinder – mein Traum* of het geven van raad aan iemand die gepest wordt in *Psychoterror im Klassenzimmer*.
- *een interview*; één of twee leerlingen interviewen na een zorgvuldige voorbereiding in een kleine groep één van de mensen uit de documentaires en schrijven daarover een documentaire voor een Duitse schoolkrant.
- *een kort toneelstuk*; leerlingen schrijven in een groep met bijvoorbeeld vier klasgenoten een kort, Duits toneelstukje over één van de in de documentaires voorkomende problemen (bijvoorbeeld rond de vraag of een fictieve doktersfamilie op het platteland naar de grote stad zal verhuizen of niet in *Hallo Herr Doktor*).
- *een tv-reclamespot*; in een groepje van vier of vijf leerlingen bereidt men een tv-reclamespot voor (bijvoorbeeld naar aanleiding een onderdeel uit een documentaire), voert die uit, neemt die op en vertoont het resultaat in de groep.
- *een recensie*; de leerling(en) kruipt(en) in de huid van de tv-recensent en schrijft/schrijven voor zijn/hun krant een recensie over een van de documentaires. Daarbij kan een bepaald stramien gevolgd worden dat de leerling(en) aangereikt krijgt/-en. Hiervoor zijn alle documentaires geschikt, omdat zij de leerlingen dwingen na te denken over de manier waarop de problematiek in de documentaire naar voren wordt gebracht. Eventueel kan zo'n recensie ook gekoppeld worden met een brief aan de filma(a)k(st)er, zoals bijv. in *Mein Haus – meine Kinder – mein Traum*.
- *een rechtszaak*; hier kan men op grond van de gegevens met diverse rollen (rechter, officier van justitie, advocaat, verdachte) een rechtszaak voorbereiden, voor de klasgenoten uitvoeren en daarbij tot een veroordeling komen.
- *eigen bijdragen aan een weblog*; de leerling levert een eigen, relevante bijdrage aan een weblog en print die uit.
- *een powerpointpresentatie* zoals bijv. in *Psychoterror im Klassenzimmer*.

Talenquests

Rond de documentaires zijn drie talenquests ontwikkeld die op de site 'Eigenwijzer' van TELEACNOT (www.schooltv.nl/eigenwijzer) te vinden zijn. Het gaat om resp. *Mobbing*, *In der Schuldenfalle* en *Leben in der DDR*. Talenquests zijn internet-gerelateerde opdrachten, waarmee de leerlingen zelfstandig aan het werk gaan. Bij het werken op het internet is steeds sprake een duidelijke structuur waardoor de leerling niet het risico loopt om in een overvloed van informatie te 'verdrinken'. Het werken aan de quests wordt vergemakkelijkt door dat wat de leerlingen al rond luisteren, lezen, spreken en schrijven hebben gedaan.

Differentiatiemogelijkheden binnen het aangeboden materiaal

Uiteraard is het niet zo dat het materiaal 'kritiekloos' van het begin tot het eind doorgewerkt dient te worden. Er kan wel degelijk gedifferentieerd mee worden gewerkt. Hieronder geven we aan hoe dat vorm kan krijgen. Achter in de handleiding zijn meer gedetailleerde aanwijzingen en tips voor het werken met het materiaal te vinden.

Van makkelijk naar moeilijk

Sommige films zijn eerder geschikt voor 4/5 havo, andere kunnen ook in 5/6 vwo gebruikt worden. Dat hangt samen met thematiek, lastig taalgebruik, dialectgebruik etc. De volgorde van de films/opdrachten geeft al een indicatie voor welke doelgroep ze geschikt zijn. De volgorde van behandeling die we aanraden is: 1. *Psychokrieg im Klassenzimmer* (ook voor 4/5 havo geschikt) 2. *Hallo Herr Doktor* (idem) 3. *Reingetappt mit 18 in der Schuldenfalle* (eerder voor 5/6 vwo geschikt) 4. *Mein Haus – meine Kinder – mein Traum* (voor 5/6 vwo geschikt, maar ook inzetbaar in 5 havo). Uiteraard bepaalt u in de eerste plaats zelf, voor welke doelgroep u de films geschikt acht en waar u ze wilt gebruiken. Overigens zijn tekstgedeelten die niet gemakkelijk zijn te verstaan Duits ondertiteld.

Alle opdrachten of slechts een gedeelte daarvan

Afhankelijk van de tijd kan men er voor kiezen alle opdrachten bij een unit of slechts een bepaald gedeelte daarvan te doen. Bij tijdgebrek kunt u er voor kiezen om bijvoorbeeld alleen de specifieke

kijkluisteropdrachten te laten doen, eventueel zelfs alleen de opdrachten onder A. Heeft u voldoende tijd en wilt u echt systematisch rond een thema aan het werk dan kunt u de leerlingen daarnaast ook aan de lees-, spreek- en schrijfopdrachten laten werken.

Achteraan in dit boekje vindt u voorzover mogelijk sleutels en/of voorbeelduitwerkingen bij de opdrachten.

De rol van Duitslandkunde ('kennis van en inzicht in de samenlevingen van de Duitstalige landen') in het lesmateriaal

Hierboven is al eerder opgemerkt dat de 37 Grad-onderwerpen allemaal met 'human interest' te maken hebben. Dat betekent tegelijkertijd dat ze meestal niet al te veel specifiek Duitse, Zwitserse of Oostenrijkse zaken te bieden hebben. De in de vier films aangeboden onderwerpen zijn van alle landen en tijden. Toch is het wel mogelijk om aan de hand van de vijf documentaires in specifiekere zin met kennis van land en volk bezig te zijn. Daarom zijn er welbewust bij de talenquests ook opdrachten waarin contrastief wordt gewerkt. De quests bieden handreikingen waarmee de leerlingen op basis van gegeven of op te zoeken informatie tot een gefundeerd oordeel kunnen komen. Door het gebruik van internet is steeds sprake van een actieve verwerking, waarbij de leerlingen de verschillen als het ware zelf ontdekken en niet zomaar aangereikt krijgen.

1. PSYCHOKRIEG IM KLASSENZIMMER

Het programma gaat over Samantha en Alexander die in hun school te maken kregen met ernstige vormen van psychisch geweld.

PSYCHOKRIEG IM KLASSENZIMMER vertelt het verhaal van twee middelbare scholieren die het slachtoffers zijn geworden van psychisch geweld. Het pestgedrag van hun klasgenoten maakt hun leven tot een hel. Leidt het bij Alexander tot agressie, Samantha wordt van de voortdurende vernederingen en beledigingen zo wanhopig dat zij bijna een fatale beslissing neemt. Een extra-belasting is daarbij voor hen het vrijwel totaal ontbreken van steun van de kant van de school. De film laat zien hoe de twee leerlingen door de keuze voor een andere en betere school en gerichte hulp weer aan zelfvertrouwen winnen en daardoor hun leven weer kunnen oppikken.

Keuze-luisteropdracht A (detail-luisteren, doel 3)

Bekijk het programma 'Psychokrieg im Klassenzimmer' en beantwoord tijdens het kijken en luisteren de volgende vragen kort in het Nederlands. Lees alle vragen voor het kijken goed door.

1. Am Anfang der Reportage redet Samantha über das, was andere in der Schule mit ihr gemacht haben. Was ist ihr passiert?
2. Auch Alexander hat etwas Schreckliches erlebt. Schreibe auf, was das war.
3. Alexanders Eltern haben Kontakt mit seiner ersten Schule gesucht. Was haben sie damit erreicht?
4. Alexander ist schließlich zu einer anderen Schule gegangen. Schreibe auf, wie es ihm dort vergeht.
5. Samantha erzählt, dass sie und ihre Mutter einmal zur Polizei gegangen sind. Die Polizei hat dann auch jemand arrestiert. Was hatte dieser Mann gemacht?
6. Samanthas Probleme in der Schule werden so groß, dass sie nicht mehr weiß, wie weiter. Was will sie schließlich in ihrer Verzweiflung machen?
7. Alexander reagiert ganz anders als Samantha. Schreibe auf, wie er reagiert.
8. Gegen das Ende der Reportage sehen wir Alexander in einer Gruppe von Jugendlichen. Was für Jugendliche sind das und warum geht Alexander dahin?
9. Auch Samantha hat eine andere Schule gefunden. Was ist Samanthas Berufswunsch?
10. Was will Alexander mit seiner Website 'Schüler gegen Mobbing' erreichen?

Keuze-luisteropdracht B (selectief luisteren, doel 2)

Kijk en luister naar de reportage *Psychoterror im Klassenzimmer* en let vooral op de verschillen tussen de beide hoofdpersonen van de film.

	Alexander	Samantha
Leeftijd (ongeveer)		
Gaat na een paar jaar van de 'pest-school' af	Ja/nee	Ja/nee
Verklaar je antwoord		
Wie gaat er bijna totaal onderdoor als gevolg van het pestgedrag.	☐ Alexander ☐ allebei even erg	☐ Samantha ☐ allebei even erg
Vervolgt de opleiding op een andere school	Ja/nee	Ja/nee
Gevolgen van het pestgedrag (kruis aan)	☐ wordt agressief ☐ wordt wanhopig ☐ krijgt steun van de leraren op de 'pest-school' ☐ ouders doen alles om de situatie te verbeteren ☐ krijgt enige steun van sommige vriendjes/klasgenoten ☐ gaat in groepstherapie om van de problemen af te komen ☐ krijgt individuele professionele ondersteuning ☐ voelt zich op de nieuwe school veel beter	☐ wordt agressief ☐ wordt wanhopig ☐ krijgt steun van de leraren op de 'pest-school' ☐ ouders doen alles om de situatie te verbeteren ☐ krijgt enige steun van sommige vriendjes/klasgenoten ☐ gaat in groepstherapie om van de problemen af te komen ☐ krijgt individuele professionele ondersteuning ☐ voelt zich op de nieuwe school veel beter
Wie komt beter over zijn problemen heen? (kruis aan)	☐ Alexander ☐ allebei even goed	☐ Samantha ☐ allebei even goed
Verklaar je antwoord		
Met wie zou je makkelijker bevriend raken	☐ Alexander ☐ allebei even goed	☐ Samantha ☐ allebei even goed
Verklaar je antwoord		

Leesopdracht

Lees het onderstaande krantenartikel en maak daarna de vragen onder de tekst.

Mobbing in der Schule

Bei einer Umfrage an Nettetalen Schulen zum Thema Mobbing stellte sich heraus, dass es trotz Maßnahmen immer noch häufig Mobbing an den Schulen gibt.

Nettetal. Die Schüler haben die Frage, ob es an ihren Schulen Mobbing gebe, immer wieder mit „ja“ beantwortet. Sie denken, dass Gründe für Mobbing z.B. Neid, Hass und Gruppenzwang seien. Manche Schüler fühlen sich überlegen und cool, wenn sie jüngere ärgern können.

Andere mobben Menschen wegen des Aussehens oder, weil sie te dick oder te dunn sind. Einige Schulen scheinen laut Aussagen ihrer Schüler/innen nicht genug gegen Mobbing te unternehmen, andere hingegen haben Streitschlichter oder Vertrauenslehrer, die sich mit diesem Thema und anderen Streitigkeiten sehr intensiv beschäftigen.

Da manche Schulen sich nicht mit den Problemen der Schüler auseinandersetzen, wird es umso schwieriger Mobbingprobleme te beseitigen. Die Schüler haben keinen Mut den Lehrern te sagen, was mit ihnen gemacht wurde, da sie von den Schülern eingeschüchtert werden. Es ist also nicht so, dass es kein Mobbing gibt, wie manche Menschen das denken und man sollte sich mehr mit diesem Thema auseinander setzen.

Für uns bleibt jedoch die Frage offen, ob die Schüler nicht wissen, was an ihren Schulen gegen Mobbing getan wird, oder ob es wirklich keine Tätigkeiten dagegen gibt.

Letzteres ist unserer Meinung nach zwar wahrscheinlicher, aber auf jeden Fall sollten die Schulen ihre Schüler ausreichend im punkto "Maßnahmen gegen Mobbing" informieren, damit das Angebot auch angenommen werden kann und somit ein gutes mobbing-freies Klima an den Schulen gegeben ist.

Klasse 8a, WJG-Lobberich

13.02.2007

Von Sarah Sobhani-Rad und Lara Jansen

Beantwoord de onderstaande vragen in het Nederlands.

1. Schrijf op of je de ervaringen van Samantha en Alexander in het bovenstaande artikel kunt terugvinden. Zo ja, maak duidelijk waar je die dan in het artikel kunt terugvinden.
2. Wat vragen Sarah en Lara zich af, als het gaat om maatregelen tegen pesten op scholen?

Schrijfpdracht

Ga naar de website www.schueler-gegen-mobbing.de (de website die Alexander heeft opgezet). Meld je aan als lid en deelnemer van de site.

Ga vervolgens naar het forum en lees de ervaringen van leerlingen met pesten en de reacties van anderen daarop. Schrijf zelf een reactie in het Duits in het forum. Print een deel van de discussie (met in elk geval daarbij jouw eigen bijdrage) en plak die in je werkschrift.

Spreekpdracht

Alternatief 1/Presentatie

Maak in groepen van vier een powerpointpresentatie rond het thema 'Wie soll (m)eine Schule mit Mobbing umgehen?' De presentatie wordt in het Duits gegeven (ook de powerpointdia's zijn in het Duits). De presentatie moet aan de volgende eisen voldoen:

- De presentatie duurt vijf tot acht minuten;
- De dia's ondersteunen het verhaal en worden niet opgelezen;
- De presentatie kan gaan over de eigen school of een meer algemeen karakter hebben;
- De presentatie moet suggesties bevatten om in een slechte situatie verbetering te brengen;
- De luisteraars (leraar en andere leerlingen) krijgen steeds een handout van de dia's;
- Alle vier de groepsleden hebben een duidelijke rol bij het maken van de presentatie en bij het presenteren zelf;
- Probeer de powerpoint boven een minimum-niveau uit te tillen, d.w.z. mooie illustraties, bewegende beelden en geluid zijn meer dan welkom.

Alternativ 2/Rollenspiel

Lies die Geschichte von Kevin. Verteilt danach die Klasse in Vierergruppen. Jede Gruppe diskutiert, was für gute Ratschläge man Kevin geben, und was die Schule machen könnte. (Siehe die Möglichkeiten im Kasten) . Danach spricht ihr zusammen in der Klasse über das, was man machen könnte um Kevin zu helfen.

Welche dieser Konsequenzen findest du für Mobber angemessen?

- Entschuldigung.
- Nachsitzen.
- Verwarnung von der Schule.
- Schulverweis.
- Bemerkung über den Vorfall im (Abschluss-)Zeugnis.
- Anzeige bei der Polizei.
- Schmerzensgeld.
- Für Mobbing gibt es einfach keine Entschuldigung.

Hi@all! Ich bin Kevin, vor kurzem 16 Jahre geworden.

Ich werde seit längerer Zeit heftigst gemobbt! Aber ich beginne am besten ganz am Anfang.

Ich bin sitzengeblieben und daher sind die anderen Schüler aus meiner Klasse alle erst 13 bzw 14 Jahre, deswegen werde ich von denen immer nur wie ein Außenseiter behandelt. Das eigentliche Problem sind aber zwei Brüder, die sind 13 jährige Zwillinge und sind mit ihrer Familie vor acht Jahren oder so aus China eingewandert, ich kannte die schon länger, weil die mit im selben Miethaus wohnen, leiden konnten die mich noch nie (warum weiß ich nicht), aber seit ich in denen ihrer Klasse bin, machen die mich jeden Tag nur runter, die schütten mir Wasser über die Hose oder ins Gesicht, zerstören meine Sachen usw.

Jetzt sind zwar Ferien, aber da die im selben Wohnhaus wohnen, mobben die mich sogar nach der Schule und in den Ferien eben auch!

Ich hatte mich bisher nie gewehrt, weil ich ja wusste, dass die seit ihrer Kindheit von ihrem Vater und deren Bekannten unterschiedliche Chinesische Kampfsportarten beigebracht kriegen (ich kenne mich da nicht so aus), deshalb sind die die coolsten an der Schule.

Naja, gestern habe ich mich dann zum ersten Mal gewehrt, weil ich es nicht mehr ausgehalten habe, aber daraufhin haben die ihre Techniken angewandt, das tat so unglaublich weh 😞😞 und ich hatte absolut keine Chance, obwohl ich älter bin, ich habe überall blaue Flecken, aber zum Glück immerhin nichts gebrochen!

Wegen gestern wende ich mich also an das Forum, weil ich Angst habe, dass die mich wieder verprügeln, das sagten die gestern jedenfalls!

Meine Mutter war mit mir bei der Polizei, aber die konnten nichts machen weil die Geschichte angeblich unglaubwürdig ist und die beiden erst 13 sind...aber die Sache ist wahr und ich habe richtige Angst vor den beiden!

Denen ihren Eltern ist das auch egal! Ich weiß einfach nicht mehr weiter...

Ich hoffe, mir kann jemand gute Ratschläge geben, über nette Worte freue ich mich auch, danke!

Mfg, Kevin

Psychokrieg – Workshop Mondriaancollege Oss

Alexander die de inhoud van een vuilnisemmer over zijn hoofd krijgt en Samantha die zo vertwijfeld is dat we haar bij een brug zien staan. Beelden uit de documentaire *Psychokrieg im Klassenzimmer*. De film toont de hoofdpersonen Alexander en Samantha, twee Duitse tieners, die op school stelselmatig worden gepest.

De sectie Duits haalde op 22 oktober een workshop van Critical Mass en Schooltv over het thema pesten naar het Mondriaan College. Luister-en spreekvaardigheid in de Duitse taal werden gecombineerd met aandacht voor psychisch geweld en buitensluiting binnen de school. Voor de herfstvakantie hadden de leerlingen uit A5 met Duits in hun pakket de documentaire in de les bekeken.

Een van de hoofdrolspelers, de zestienjarige Alexander Hemker, was aanwezig tijdens de workshop. Vanuit zijn ervaring met pesten kon hij vragen van leerlingen beantwoorden. Ze wilden weten wanneer en hoe het pesten precies begonnen was en hoe de gespreksgroep bevallen was, maar ook hoe zijn familie met dit probleem omgegaan was, want een hevig geëmotioneerde moeder was een beeld dat op het netvlies achterbleef na het zien van *Psychokrieg*. Machtloos, onzeker, böse, ängstlich, traurig, gefrustriert zijn woorden die leerlingen associeerden met de film. Tijdens een computerspel met vier spelers, waarbij de bal naar elkaar toegespeeld moest worden, beleefden ze hoe het voelt om buitengesloten te worden: je kreeg de bal slechts één keer. De andere drie speelden het spel en jij kwam niet meer aan bod. In de daaropvolgende gespreksronde werd het gevoel daarbij verwoord. "Het deed geen zeer, maar ik vond het wel klote", was de reactie van Thomas. Gijs gaf aan dat het voelt alsof je dan niet belangrijk bent. Bas Gadiot van Critical Mass vertelde dat een onderzoek had aangetoond dat sociale pijn net zo zeer doet als fysieke pijn. Vergelijk pesten met een flinke hamerslag.

Samen met Alexander maakten de leerlingen een overzicht van de rollen bij het pesten. Alles in het Duits natuurlijk: Opfer, Täter, Mitläufer und Außenseiter. Daarna werden leerlingen tijdens diverse spelvormen geconfronteerd met acceptatie en buitensluiting. Bij een van de spelvormen lag een bal op de grond en werden er stellingen gegeven. Was je het eens met de stelling dan koos je een plaats dicht bij de bal en was je het helemaal oneens dan ging je ver van de bal afstaan. Een stelling luidde: ik vind dat er op school goed omgegaan wordt met pesten. Slechts één leerling nam de plek in dicht bij de bal en vertelde het verhaal over haar zusje dat van een andere school was gekomen en hier goed was opgevangen. De andere leerlingen stonden iets verwijderd van de bal: ze hadden nauwelijks ervaring met pesten. Iemand merkte op: "We hebben hier mediation!" "Onze mentor en docenten zitten er meteen bovenop!", luidde de aanvulling.

Ter afsluiting kregen leerlingen de opdracht om een van de vier rollen bij het pesten te kiezen en te verwoorden wat deze rol kenmerkt. Opvallend was de openheid van leerlingen over pestervaringen op de basisschool, maar ook de wederzijdse adviezen om het pesten te voorkomen of ermee om te gaan getuigden van een sterke betrokkenheid bij deze workshop of zoals Jasper het de volgende dag wist te vertellen: "Het heeft mij veel meer gebracht dan ik er van verwacht had."

Ankie Cuijpers (docente Duits)

Handleiding om zelf met *37 Grad of Willi wills* wissen aan de slag te gaan

Doelen:

- Met leerlingen aan de slag rond 4 vaardigheden aan de hand van een aansprekend thema;
- Onderwijsmateriaal naar eigen smaak en inzichten kunnen samenstellen;
- Een keertje los kunnen komen van het leerboek (afwisseling, variatie voor leerlingen, etc.)

Een mogelijke opzet:

1. Zoek een aansprekende aflevering uit. Kijk daar met name naar afleveringen, waarvan je het gevoel hebt dat de leerlingen zich er mee kunnen identificeren. Sport, spannende beroepen, reizen, dieren doen het altijd goed.
2. Maak vragen bij de luistervaardigheid. Probeer daarbij los te komen van het eeuwige MC-vraagtype. We horen regelmatig dat leerlingen het als een verademing ervaren wanneer er ook eens 'gewoon' geantwoord kan worden.
3. Onderzoek maakt duidelijk dat praten en nadenken over een luistertekst heel goed helpt om het luisteren in de vreemde taal beter in de vingers te krijgen. Dat kan bijvoorbeeld ook op de volgende manier:
 - Laat leerlingen tijdens het luisteren de belangrijke dingen in trefwoorden opschrijven;
 - Laat hen vervolgens in groepjes van drie of vier een korte samenvatting schrijven van de film;
 - Hang die aan de muur en laat de leerlingen ook elkaars samenvattingen bekijken en er over praten.
4. Zoek een aansprekende, bij het thema passende leestekst. Als er tijd en mogelijkheden zijn, is het ook nog mogelijk om de leerlingen te vragen een mooie tekst ter behandeling in de klas op het Internet te zoeken. Als daaraan enkele voorwaarden worden gesteld (lengte, relatie met het onderwerp, goed te doen voor de klas, je moet er een beetje over kunnen praten, omdat je er verschillende meningen over kunt hebben et cetera) dan bevordert zo'n opdracht het denkwerk, zeker wanneer de leerlingen twee aan twee zouden kunnen werken. Daarnaast is het natuurlijk ook mogelijk een 'vrije leesopdracht' te geven, bijvoorbeeld door leerlingen te vragen om op het Internet gericht informatie te verzamelen over het thema. Dat zou dan wel (enigszins) geleid moeten worden, bijvoorbeeld door vragen mee te geven (uiteraard niet allemaal dezelfde vragen) en door bijvoorbeeld een aantal websites 'voor te geven'.
5. De spreekopdracht die hierop kan volgen, motiveert sterk wanneer er wat verrassingselementen in zitten. Dat kan bijvoorbeeld heel goed door een interview met medeleerlingen. Men kan een aantal leerlingen vragen om de biografie van een beroemde sporter, acteur, artiest (die natuurlijk te maken moet hebben met het thema) voor te bereiden (leeftijd, gezin, familie, prestaties, hobby's, meningen et cetera) en hen door de anderen laten interviewen.
6. Voor de schrijfvaardigheid kan heel goed gebruik worden gemaakt van allerlei weblogs, blogs en fora. Om een voorbeeld te geven: alleen m.b.t. voetbal zijn er in Duitsland niet minder dan 77 weblogs. Laat leerlingen reageren op een zo'n weblog (als het over voetbal gaat bijvoorbeeld over Louis van Gaal of over de Nederlandse voetballers in de Bundesliga). Uiteraard zijn er legio mogelijkheden om van een conventionele aanpak af te wijken, bijvoorbeeld een mail laten schrijven aan jou als leraar. Als dat bijvoorbeeld moet gebeuren in de vorm van een reactie op een stelling of iets dergelijks kun je ook wat meer originele reacties verwachten dan bij een standaardopdracht.

"Willi wills wissen" – een voltreffer van de ARD op leerlingenmaak gebracht door Teleac School-tv

I Inleiding

Willi wills wissen is bedoeld als aanvullende leerstof voor Duits in de eerste twee leerjaren van het voortgezet onderwijs (VMBO-HAVO-VWO). Kern van het project zijn vier attractieve reportages over onderwerpen die tot de verbeelding spreken: astronauten, skispringers, stuntmannen en ridders. De programma's zijn geproduceerd door het ARD en door School-tv gedidactiseerd.

Willi wills wissen sluit aan bij een ontwikkeling die we nu maar even realistisch taalonderwijs noemen, een verzamelnaam voor initiatieven als taaldorpen, uitwisselingsprogramma's en ook tweetalig onderwijs. Leerlingen worden ondergedompeld in authentieke taal en krijgen een aantal hulpmiddelen om hun actieve en passieve taalvaardigheid te trainen. De didactiek staat in het teken van communicatie.

Speciaal bij beginnende taalleerders is het vormgeven van zulk onderwijs een uitdaging. Beeldmateriaal kan daarbij een belangrijke rol spelen omdat het de gebruikte taal ondersteunt. Het materiaal van *Willi wills wissen* is speciaal geselecteerd om daaraan te voldoen.

Methodes bieden in beperkte mate beeld aan om het taalleerproces te ondersteunen. Men werkt met – veelal korte – filmpjes bij wijze van toegift. Voor een taalbad is dat niet genoeg. In *Willi wills wissen* staat het filmmateriaal centraal, met uitzendingen van krap een half uur. Docenten kunnen op deze manier authentieke taal aanbieden zonder dat ze ingewikkelde toeren hoeven uit te halen in een taaldorp of met een uitwisselingsprogramma.

II Overzicht van het pakket

De eerste serie rond *Willi wills wissen* bestaat uit de volgende onderdelen:

- **Vier documentaires** (krap 30' per stuk)

Wie wird man Astronaut?

Wie als astronaut met een snelheid van zo'n 28000 km/uur in het heelal rond de aarde wil vliegen, moet daarvoor heel wat aankunnen, lichamelijk *en* mentaal. En bovendien moet hij of zij wetenschappelijk aardig op de hoogte zijn en heel praktisch zijn. Jawel - een duizendpoot dus. In deze film maakt Willi kennis met de proeven en beproevingen waaraan aanstaande astronauten tijdens hun opleiding in het ESA-trainingscentrum in Keulen worden onderworpen.

Willi laat niet alleen zien wat er gebeurt, hij ondergaat zelf ook een paar tests, die z'n zenuwen stevig op de proef stellen. Hij wordt in een gigantische centrifuge gestopt die hem in een razend tempo rondslingert, zijn gevoel voor evenwicht wordt getest in een superdraaistoel en alsof dat nog niet genoeg is, beleeft hij ook nog een nagebootste noodsituatie in een ruimtestation waar de druk plotseling wegvalt. Ademen wordt net zo moeilijk als wanneer je boven op de Mount Everest zou staan.

Wie kommt die Action in den Film?

In deze film onderzoekt presentator Willi de wereld van de stuntmannen en -vrouwen, die in films als doubles voor acteurs en actrices allerlei gevaarlijke toeren uithalen: in Grünwald ontmoet hij stuntman Mac, de chef van het stuntteam van *Bavaria Film*. Mac en z'n team laten Willi zien, hoe je 'n goede knokpartij ensceneert en wat je daar allemaal voor moet kunnen. En stuntman Thorsten demonstreert hoe je van een trap naar beneden moet vallen. Waarna Willi het mag nadoen, goed ingepakt overigens, want ook stuntmensen kunnen zich anders behoorlijk verwonden. Om dat te vermijden komt het aan op een goede techniek en slimme materialen, vertelt stuntvrouw Katja: sprongen van grote hoogte kunnen bijvoorbeeld het beste worden opgevangen door opeengestapelde kartonnen dozen.

Natuurlijk moet Willi ter afsluiting in een korte stuntscène laten zien wat hij zoal over het werk van stuntmensen heeft geleerd ...

Wie wird man Skispringer?

In deze aflevering staat de jeugdopleiding schansspringen in een ski-internaat in Oberstdorf centraal. Hier worden getalenteerde jongeren van 13 tot 20 jaar opgeleid tot schansspringer. Hun trainer is de voormalige wereld- en Olympisch kampioen Thomas Müller. Presentator Willi wordt ingewijd in de geheimen van het schansspringen door Angelika Kühhorn, het enige meisje in de groep, en Franz Eppers, de Beierse jeugdkampioen 2002.

Willi volgt de beide jongeren tijdens een heel gewone dag op het internaat: oefenen, eten, drinken, ontspannen, slapen. Natuurlijk heeft het leven op zo'n internaat ook nadelen: je bent bijvoorbeeld lang weg van je vrienden en familie.

Wie kam der Ritter in die Rüstung?

Deze film is een tijdreis naar de middeleeuwen, de tijd van kastelen en ridders. Presentator Willi is te gast bij een troep ridders en jonkvrouwen in een middeleeuws tentenkamp bij het kasteel Ehrenberg in Oostenrijk. D.w.z. - het zijn natuurlijk geen echte ridders en jonkvrouwen maar mensen uit het nabijgelegen Füssen die in hun vrije tijd met veel plezier het ridderleven van destijds naspelen.

Daarbij baseren ze zich - ook in hun naamgeving - op figuren die echt hebben bestaan: ridder Götz von Berlichingen bijvoorbeeld, de aanvoerder van de club die in z'n gewone burgermansleven Maximilian heet. Of jonkvrouw Kunigunde von Gossensbrot.

Natuurlijk wordt ook Willi in een harnas gehesen: geen kleinigheid als je bedenkt dat zo'n ding dik 30 kg weegt. Als je er mee valt, kun je alleen maar overeind komen door je eerst op de buik te rollen.

Een zwaardgevecht is dan ook behoorlijk zwaar, ook als het voor de lol is.

▪ Een docentenhandleiding (print) en blogs (digitaal)

In de docentenhandleiding en de blogs krijgt de docent bouwstenen voor lessen waarmee de leerlingen greep krijgen op authentiek Duits. Belangrijke elementen in het ondersteunend materiaal zijn:

- een advance organizer waarmee de docent zijn lessen kan voorbereiden;
- een geïntegreerde aanpak van de verschillende taalvaardigheden aan de hand van 1 programma.

▪ Een dvd

III Een uitgewerkt voorbeeld: *Wie kommt die Action in den Film?*

1 Inhoud

In deze film onderzoekt presentator Willi de wereld van de stuntmannen en -vrouwen, die in films als doubles voor acteurs en actrices allerlei gevaarlijke toeren uithalen: in Grünwald ontmoet hij stuntman Mac, de chef van het stuntteam van *Bavaria Film*. Mac en z'n team laten Willi zien, hoe je 'n goede knokpartij ensceneert en wat je daar allemaal voor moet kunnen. En stuntman Thorsten demonstreert hoe je van een trap naar beneden moet vallen. Waarna Willi het mag nadoen, goed ingepakt overigens, want ook stuntmensen kunnen zich anders behoorlijk verwonden. Om dat te vermijden komt het aan op een goede techniek en slimme materialen, vertelt stuntvrouw Katja: sprongen van grote hoogte kunnen bijvoorbeeld het beste worden opgevangen door opeengestapelde kartonnen dozen.

Natuurlijk mag Willi ook toekijken bij opnamen in een bos van een stuntscène voor een echte film, "Großglocknerliebe" van de *Bayerische Rundfunk*. Het gaat om een fikse vechtpartij tussen Duitse en Oostenrijkse politieagenten. Mac met de acteurs laten zien, wat ze moeten doen om het er zo te laten uitzien alsof ze echt klappen uitdelen en krijgen.

En natuurlijk moet Willi afsluitend in een eigen korte stuntscène laten zien wat hij zoal over het werk van stuntmensen heeft geleerd ...

„Willi wills wissen“ is een productie van *megaherz film und fernsehen* in opdracht van de *Bayerische Rundfunk*.

2 Opdrachten bij de film

1. Opdracht vóór het kijken

Je gaat straks kijken naar een film over stunts en stuntmannen in films. Om vast wat informatie te hebben, lees je de tekst hieronder door.

Stuntman

Ein **Stuntman** ist das Double eines Filmschauspielers und übernimmt in schwierigen und gefährlichen Szenen seine Rolle. Es heißt, der Zirkus habe den Stunt geboren. In der Anfangszeit des Films machten einige Schauspieler, wie zum Beispiel Buster Keaton, selbst die gefährlichen Szenen. Später wurden hierfür darauf spezialisierte Doubles eingesetzt, die meist im Hintergrund handelten..

Bekannte Stunts und Stuntmen

Im Jahr 1903 begann die Nachfrage nach Stunts. Der erste Stuntman in der Filmgeschichte wurde 1908 in dem Stummfilm *Der Graf von Monte Christo* von Regisseur Francis Boggs eingesetzt. Das spektakuläre des Films war eine Flucht aus dem Château d'If.. Um dies zu realisieren, wurde ein sehr guter und mutiger Schwimmer benötigt. Man fand einen sehr guten Akrobaten, der als Einziger die Wünsche des Regisseurs erfüllen konnte. Er war bereit, für fünf US-Dollar von einer Klippe ins Meer zu springen.

Yakima Canutt war ein Rodeo-Star, wodurch er von Filmproduzenten für Actionszenen und Stunts entdeckt wurde. Anfang der 1930er organisierte Canutt alle Ausbildungen zu Action und Stunt. Auch lief die Planung von Actionszenen über Canutt; unter anderem arbeitete er zu dieser Zeit mit John Wayne. Yakima Canutt ist der Pionier für die Vielfalt der heutigen Stunts.

Seit 2001 vergibt die World Stunt Academy jährlich den World Stunt Awards oder *Taurus*, um besondere Leistungen in ihrer Branche zu ehren. Es gibt einige Stuntmanschulen, die weniger als 20% aller Bewerber aufnehmen.

Kruis aan, of dit zo wel of niet in de tekst staat.

	klopt	Klopt niet
1. In de beginjaren van de film deden de acteurs soms de gevaarlijke stunts zelf.		
2. De eerste stuntman is in een film uit 1903 te zien.		
3. Er was maar één stuntman die de wensen van de regisseur van de Graaf van Monte Christo kun vervullen.		
4. Canutts werk was het vooral zelf veel stunts uit te voeren.		
5. Van de sollicitanten van de opleidingen tot stuntman wordt ongeveer 80% aangenomen.		

2. Opdracht tijdens het kijken

Beantwoord tijdens het luisteren de onderstaande vragen:

1. Wat is heel erg belangrijk voor een stuntman?
 - a. Dat hij heel intelligent is.
 - b. Dat hij sterk is en een goede conditie heeft.
2. Waarom doen stuntmannen ook een bokstraining?
 - a. Om de reactiesnelheid te vergroten.
 - b. Om tegenstanders snel te kunnen uitschakelen.
3. Waar moet je vooral op letten als je je van de trap laat rollen?
 - a. Dat je je hoofd niet tegen de kant stoot.
 - b. Dat je stevige schoenen aanhebt.
4. Waarom worden er eigenlijk stuntmannen gebruikt?
 - a. Omdat het anders te gevaarlijk voor de acteurs wordt.
 - b. Dat is bij iedere film verplicht.
5. Waarom is een reeks kartonnen dozen zo geschikt om een val op te vangen?
 - a. Ze zijn veel zachter dan een luchtkussen.
 - b. Zo'n reeks bestaat uit veel losse, aparte dozen.
6. Hoe dik is het glas waar de stuntman doorheen springt?
 - a. 4 millimeter
 - b. 2,5 millimeter
7. Warum muss das Feuer bei dem Stunt mit dem brennenden Mann innerhalb einer Minute gelöscht werden?
 - a. Sonst schmilzt die Schutzjacke des ‚stuntman‘.
 - b. Sonst ist es nicht spannend mehr.

8. Was heißt es, wenn in der Waldszene gesagt wird: ‚Für mich gestorben‘?
 - a. Die Szene ist total misslungen.
 - b. Alles ist prima verlaufen.
9. In der Waldszene spielen die ‚stuntmen‘ nicht selber mit. Was ist dabei ihre Aufgabe?
 - a. Sie geben den Akteuren Ratschläge, was sie in den Gewaltszenen machen müssen.
 - b. Sie studieren, was die Akteure machen, um davon zu lernen.
10. Was ist der Unterschied zwischen den beiden grünen Flaschen?
 - a. Eine Flasche ist aus normalem Glas, die andere aus Zuckerglas.
 - b. Eine Flasche ist aus normalem Glas, die andere aus Plastik.
11. Was ist die wichtigste Eigenschaft von Zuckerglas?
 - a. Wenn es zerbricht, verwundet es niemand.
 - b. Es hat immer eine schöne, grüne Farbe.

3. *Opdracht na het kijken*

Kruis de eigenschappen aan die voor een stuntman heel belangrijk zijn. Werk daarbij twee aan twee. (Kruis niet meer dan vijf eigenschappen aan).

- a. Er/sie muss gut aussehen.
 - b. Er/sie muss sehr intelligent sein.
 - c. Er/sie muss sehr mutig sein.
 - d. Er/sie begibt sich ohne nachzudenken in gefährliche Situationen.
 - e. Er/sie muss bereit sein, ein paar Jahre in die Schule zu gehen, um den Beruf zu erlernen.
 - f. Er/sie muss auch andere etwas lehren können.
 - g. Er/sie muss gut mit anderen Leuten auskommen.
 - h. Er/sie muss bereit sein, viel und hart zu arbeiten.
 - i. Er/sie muss sehr geduldig sein.
 - j. Er/sie muss flott sprechen können.
4. Op het Internet zijn verschillende Duitse ‚stuntscholen‘ te vinden. Zoek één van deze scholen op en beschrijf hem kort in het Nederlands. Denk daarbij aan de volgende zaken:
 - a. Hoe heet de school en waar is hij?
 - b. Wat kun je er allemaal leren?
 - c. Hoe lang duurt de opleiding?

- d. Wat kost de opleiding?
- e. Wat zijn de toelatingseisen?

Extra

5. Bereid nu een heel korte Duitse spreekbeurt (niet langer dan 30 seconden) voor. Een aantal leerlingen uit de klas komt daarna voor de klas om hun korte verhaal te vertellen. Onderwerp is ‚stuntman zijn; stuntman worden‘.

In je spreekbeurt zitten in elk geval de volgende elementen:

- a. Wat doet een stuntman allemaal?
- b. Hoe gevaarlijk is het beroep?
- c. Hoe word je stuntman?
- d. Zou je zelf stuntman willen worden?
- e. Waarom wel/waarom niet?

3 Stuntmen in de film – extra info op de Teleac-site “Eigenwijzer”

Op de Teleac-site “Eigenwijzer” staat enorm veel bruikbare achtergrondinformatie, waar leerlingen bijvoorbeeld terecht kunnen als ze een werkstuk of spreekbeurt moeten voorbereiden. Ook de serie Willi wils wissen heeft hier een eigen rubriek.

Webadres: www.schooltv.nl/eigenwijzer/project/2274460/willi-wills-wissen/2274466/home/

Over *Wie kommt die Action in den Film?* (links op het scherm klikken op de gewenste titel in de rubriek **Infoblokken**) is o.a. dit te lezen:

Een mooi en spannend beroep

Stuntmannen en –vrouwen worden sinds ongeveer een eeuw in de filmindustrie gebruikt. Ook Nederland was er al vroeg bij.

De eerste professionele filmstudio in Nederland pakte de zaken voortvarend aan. Hollandia zette internationale coproducties op, compleet met filmsterren en zelfs stunts. Zo wordt in *De levende ladder* (1913) Hollandia-diva Annie Bos uit een brandende molen gered door circusartiesten die een menselijke ladder vormen. Een actie die overigens in het niet valt bij Bos' stuntwerk in *Het geheim van Delft*. Hierin probeert Annie de receptuur van Delftsblauw aardewerk uit handen van oplichters te houden. Op de vlucht kiest ze voor een merkwaardige schuilplaats: een molen. Ze klimt in een van de wieken en kiest het luchtruim. Het is nog steeds een verbluffend staaltje (over)moed dat Bos hier laat zien. Zonder hulp van een stand-in of trucage laat ze zich tientallen meters mee de lucht invoeren en gaat enkele malen over de kop. Overigens had de cameraman het ook niet eenvoudig. Hij klom naast Bos op de wiek om de actrice in close-up te kunnen filmen. Na afloop was er - terecht – champagne. Vijftig jaar later wordt de stunt nog eens overgedaan, maar dan professioneel. Door de mannen van Hammie de Beukelaer in *Floris en de vrijbrief* (1969).

Spektakel

Het kan natuurlijk nog een stuk spectaculairder dan bij de beschreven molenscène. Op het motorcross -en muziekfestijn de Zwarte Cross in Lichtenvoorde werd kortgeleden bijvoorbeeld een

extreme stunt uitgevoerd. Professionele stuntmensen lieten zich via een katapult 180 meter de lucht in slingeren, waarna ze via een parachute weer op de grond moesten landen. Op het feestterrein de Schans in Lichtenvoorde werden drie grote hijskranen neergezet waartussen het katapultsysteem was gemonteerd. De stuntman werd liggend op een brancard gelanceerd doordat een contragewicht van negentien ton naar beneden viel. Voor de goede orde: alles liep goed af!

Mooie stunts in films

Vallen kun je van een trap, maar ook van de top van een gebouw. Voor het spectaculaire vallen van grote hoogte worden reusachtige, opblaasbare nylon luchtkussens gebruikt die de val breken, zoals bij de duikvlucht van Jerry Hewitt uit een exploderende skilift in **The Soldier** (1982). Voordat in 1971 luchtkussens werden geïntroduceerd, werden voor hetzelfde doel stapels kartonnen dozen, afgedekt met matrassen, gebruikt. Ze werden meestal met zeildoek bijeengebonden om uiteenvallen te voorkomen. De standaardregel luidde: één laag dozen per 3 m val. Toen de Olympisch zwemkampioen Johnny Weissmuller - de bekende Tarzan-vertolker uit de jaren veertig - in Tarzan's **New York Adventure** (1942) van de Brooklyn Bridge leek te duiken, gingen er geruchten dat de acteur de duik van 33 m hoogte werkelijk zelf had verricht. Het was echter trucage. Weissmuller dook in een bassin, terwijl de camera's bij de brug de val van een pop registreerden.

In **Butch Cassidy and the Sundance Kid** (1969) zit een fraaie sprong naar de vrijheid: van een rots in een bulderende stroom. De acteurs Paul Newman en Robert Redford sprongen in werkelijkheid op een klein platform enkele meters onder de rand van de rots. Vervolgens werden twee stuntmensen gefilmd die van 22 m hoogte in een meer in Californië sprongen. Tot ongeveer 1960 was 18 m de maximaal haalbare sprong zonder hulp. Tegenwoordig springen stuntmensen van ruim 300 m hoogte - met laag-niveau parachute-uitrusting en 'afdalingskabels'.

De Amerikaanse stuntman Robinson was gespecialiseerd in spectaculaire sprongen. Hij ontwikkelde een techniek om met het hoofd naar beneden aan een dunne kabel - de zgn. vertragingskabel - die aan een harnas onder zijn kleding was bevestigd, van hoge gebouwen te springen. Een lier vertraagde zijn val bij nadering van de grond, waardoor hij, nog altijd ondersteboven, enkele decimeters boven de grond tot stilstand kwam. In **Highpoint** (1984) stortte Robinson, als stand-in voor Christopher Lee, van de 553 m hoge CN Tower in Toronto. In 1990 vond Robinson op 39-jarige leeftijd de dood in het verkeer.

Soms ook wel gevaarlijk

Ondanks alle veiligheidsmaatregelen blijft het leven van stuntmannen en -vrouwen gevaarlijk. Dat maakte een ongelukkig voorval op de filmset van Adam Sandler's nieuwe film **'You Don't Mess With the Zohan'** duidelijk. Een spectaculaire scène resulteerde in een aantal fiks verbrande stuntmensen. Een van hen liep brandwonden op aan handen, benen en rug.

Ook stuntman Svarousky Oldrich raakte in de Chinese stad Shanghai zwaargewond toen één van zijn stunts mislukte. Hij probeerde vanaf een rijdende auto door drie brandende ringen te springen. Bij de tweede ring verloor hij zijn evenwicht, waarna hij met zijn hoofd op de grond terecht kwam. Hierbij liep hij zwaar hoofdletsel op.

Links

www.digischool.nl/ckv1/film/stuntman.htm, www.filmstunts.nl en www.youtube.com, zoekwoorden "stuntmannen", "stuntvrouwen" of "filmstunts". Voor Duits kun je natuurlijk ook overeenkomstige Duitse sites zoeken, bijv. via www.google.de. Dan wel Duitse termen gebruiken: "Stuntmänner", etc.

http://wiki.zum.de/Deutsch_in_den_Niederlanden: eine Sammlung von Materialien für DeutschlehrerausbilderInnen in den Niederlanden; Arbeitssprache Deutsch

<http://www.teleac.nl/duits/>: ein frei verfügbarer online TeleacNOT-Wiederholungskurs DaF

<http://www.schooltv.nl/eigenwijzer>: die Fachseiten von TeleacNOT

<http://www.schooltv.nl/?project=1555330>: das Projekt „37 Grad“ bei TeleacNOT, mit Zugang zu den Webquests